

затримку розвитку системи емоційної організації в цілому, що в подальшому ускладнює адаптацію дітей до соціальних умов.

Таким чином, у хворих на аутизм дітей існують когнітивні й емоційні проблеми, зумовлені загальним і специфічним когнітивним дефіцитом, що призводить до порушень процесів соціальної взаємодії і комунікації. Ми припускаємо, що аутистичний розлад, являє собою складний когнітивний дефект, впливає на якість соціальних відносин, в тому числі дитячо-батьківські, які, включаючи особливості батьківського сприйняття і способи соціальної взаємодії з дитиною, виражаються в батьківській позиції і батьківському відношенні.

Література:

1. Аппе Ф. Введення в психологічну теорію аутизму. М.: Теревинф, 2013. 216 с.
2. Баєнська О.Р. Допомога у вихованні дітей з особливим емоційним розвитком: молодший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. М. : Ін-т. підручника «Пайдейя», 2000. 87 с.
3. Башина В.М., Сіماشкова Н.В. Сучасні підходи до проблеми дитячого та атипового аутизму. *Конгрес з дитячої психіатрії*. М.: РОСІНЕКС, 2001. С. 28–32.
4. Лебединський В.В. Аутизм як модель емоційного дизонтогенеза. *Психологія аномального розвитку дитини: хрестоматія*. М. :ЧеРо, Вид-во МДУ, Вища. Шк., 2002. Т. 2. С. 486-493.
5. Weeks, S.J., & Hobson, R.P. The salience of facial expression for autistic children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 1987. 137–152.

Станішевська Вікторія Іванівна
Уманський державний педагогічний
університет ім. Павла Тичини, м. Умань

КОРЕКЦІЯ КОНФЛІКТІВ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Досить специфічними є відносини батьків з дітьми, які не досягнули повноліття. Такі конфлікти є найпоширенішими в сімейному житті. Причини виникнення конфліктів підлітків з батьками вікову специфіку і

не однакові в молодших і старших підлітків: у молодших підлітків конфлікти з батьками виникають істотно з приводу навчальної діяльності, у старших – з приводу спілкування. Способи поведінки в конфліктних ситуаціях з батьками понад конструктивні у старших підлітків, у порівнянні з молодшими. Батьківські відносини, засновані на затвердженні сили і відсутності любові до дитини, частіше провокують підлітково-батьківські конфлікти, ніж відносини, побудовані на повазі та довірі до дитини.

Розглянемо фактори, які є причинами конфліктної взаємодії батьків і дітей. До них належать такі: тип внутрішньосімейних відносин, неефективність батьківського відношення до дитини, вікові кризи у дитини, особистісні відмінності батьків і дітей, несприятливий вплив інших вагомих людей.

Тип внутрішньосімейних відносин. Виділяють гармонійний і дисгармонійний тип сімейних відносин. Для гармонійних відносин характерне співробітництво, взаємодопомога, рівноправність всіх учасників сім'ї. В такій сім'ї дорослі спілкуються з дітьми товаришським тоном, коректно спрямовують його поведінку, хвалять, висловлюючи свої поради, батьки допускають дискусії з приводу тих чи інших подій, які стосуються вчинків і поведінки дитини, батьки, як правило, не підкреслюють своє керівне становище. Для такої сім'ї характерний демократичний стиль виховання дитини такі батьківські дії дають ефект розуміння, прийняття і розуміння особистості дитини. В дисгармонійній сім'ї спостерігається конфліктна взаємодія, напруженість, неможливість віднайти достойного способу спілкування між батьками і дітьми, почуття і емоції сторін до уваги не беруться, у взаємовідносинах зберігається дистанція. Така поведінка приводить до невротичних реакцій членів сім'ї, виникненню почуття постійної турботи в дітей.

Неефективність батьківського відношення до дитини. Конфліктологи виділяють 4 причини неефективності батьківського відношення до дитини:

- педагогічна і психологічна несумісність батьків (незнання батьками психологічних особливостей дітей певного віку);
- некритично засвоєні стереотипи виховання дітей (авторитарний базується на заборонах; ліберальний – роби, що хочеш);

- особисті проблеми і особливості батьків;
- особливості спілкування з іншими членами сім'ї.

Особистісні відмінності батьків і дітей. До таких несприятливих рис батьків належать: холодність, вимогливість, консерватизм, надмірний раціоналізм, недостатність ніжності, підвищена тривожність, зловживання шкідливими звичками. Серед особистісних особливостей дітей називають: низька успішність, порушення правил поведінки, ігнорування рекомендацій батьків, непослух, впертість, егоцентризм, самовпевненість, лінь.

Несприятливий вплив інших вагомих людей (крім батьків). Мається на увазі негативне втручання в процес виховання дитини дідусів і бабусь.

Причинами конфліктів батьків і підлітків також варто вважати зі сторони підлітків

- криза перехідного віку;
- прагнення до самостійності та самовизначення;
- вимога більшої автономії у всьому – від одягу до приміщення;
- звичка до конфлікту, вихована поведінкою дорослих у сім'ї;
- зі сторони батьків
  - небажання визнавати, що дитина стала дорослим;
  - боязнь випустити дитину з гнізда, невіра в його сили;
  - проектування поведінки дитини на себе в його віці;
  - боротьба за власну владу і авторитетність;
  - відсутність розуміння між дорослими у вихованні дитини;
  - непідтвердження батьківських очікувань.

Слід зазначити, що батьки переносять особистісні проблеми і проблеми у стосунках з іншими членами сім'ї на дітей переважно підсвідомо, найчастіше з глибоким переконанням, що саме так дитині роблять добро. Проте в результаті неадекватне ставлення батьків призводить до деформації особистості дитини, ускладнює можливості її самореалізації, актуалізуючи тим самим необхідність подання сім'ї психологічної допомоги.

Коли дитина дорослішає, вона починає віддалятися від батьків, бунтувати, вимагати все більше свободи і самостійності. Як не випустити

ситуацію з-під контролю і зберегти хороші відносини з підлітком в цей непростий період? Розповідаємо:

- Проявляйте любов;
- Не скупіться на ласку і схвалення чуйно реагуйте на емоційні потреби підлітка;
- Не соромтесь фізичних проявів своєї любові до дитини. Дитині необхідний прояв фізичної любові не тільки в ранньому віці а й в підлітковому;
- Будьте уважні до емоційних потреб підлітка і реагуйте на них;
- Беріть участь в шкільному житті підлітка, цікавтеся його друзями, обговорюйте з ним його проблеми і успіхи, просто розмовляйте у вільний час;
- Батькам буває непросто підтримувати тісний контакт з підлітком, який запрограмований на відділення від них. Але дуже важливо, щоб ви мали можливість проводити час разом.
- Встановлюйте розумні обмеження;
- Будьте послідовні в своїх діях, словах, вчинках;
- Будьте справедливі;
- Необхідно, щоб сімейні правила відповідали віку дитини, були логічними і досить гнучкими, щоб їх можна було змінювати в міру його дорослішання;
- Підтримуйте свою дитину в будь якій ситуації. Дитина повинна знати, що вона завжди може звернутися до вас. Що саме ви а не друзі зможете на дати їй допомогу у вирішень будь яких питань;
- Підтримувати – це значить терпляче ставитися до підлітка і заохочувати його зростаючу здатність керувати собою;

Батьки, які справляються з цим успішно користуються так званим «методом будівельних лісів / підмостків». «Метод будівельних лісів» має на увазі, що дитині надається трохи більше свободи і автономності дій, ніж він звик, - рівно стільки, щоб він відчув смак успіху, якщо все вийде, але й уникнув би серйозних наслідків, якщо щось піде не так.

Література:

1. Атаманчук Н. М., Пільгук Т. С. Особливості взаємовідносин батьків та підлітків: Методичні рекомендації для студентів педагогічних закладів, соціальних педагогів, психологів . Полтава. 2014. 24 с.

2. Беженар Г. Яблонська Т. Сім'я очима підлітків. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2011 Вип. № 1. С.32–38.

3. Литовченко Н. Ф. Здоровець Т. Г. Психокорекція депресії у підлітковому віці. *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. Вип. №4. С. 40–50.

*Стасько Олена Григорівна
Франчук Олександра Юрійвна
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси*

РОЛЬ ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ У ЗБЕРЕЖЕННІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СУБ'ЄКТА

У сучасному суспільстві проблема психічного здоров'я набуває актуальності у зв'язку з підвищенням рівня тривожності, напруженості, стресів, що в свою чергу позначається на адаптації людини в соціумі. Тому збереження психічного здоров'я є однією з найважливіших проблем роботи практичного психолога.

У психологічну літературу поняття «психічне здоров'я» стало входити порівняно недавно. У словнику за редакцією А.В.Петровського і М.Г.Ярошевського (1990) психічне здоров'я визначається як стан душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних явищ, і забезпечує адекватну умовам оточуючої дійсності регуляцію поведінки і діяльності [1].

Дослідження у контексті психодинамічної теорії Т.С.Яценко переконують, що психічне здоров'я пов'язане із станом душевного благополуччя, який у свою чергу передбачає знижений рівень тривожності, напруженості, почуття психологічної загрози від присутніх, відсутність смутку, страху [2]. Психічно здоровій людині властиві внутрішній спокій, рішучість, відкритий погляд, постійна ввічливість, тверезість розуму і послідовність поведінки. Це ознаки психіки людини,